

YOG'UCH MATERIALLARI SAQLASH OMBORXONALARIDA YONG'INLARNI OLDINI OLISHNING ZAMONAVIY USULLARI

Abdimominov Eldor Ural o'g'li

O'zbekiston Respublikasi FVV Akademiyasi

5-o'quv kursi kursanti

Annotatsiya: *Ushbu maqolada O'zbekiston Respublikasi va xorij davlatlarida yog'ochni saqlash va qayta ishlash korxonlari va ularning omborlaridav sodir bo'ladigan favqulodda vaziyatchlar va yong'inlarning oldini olish va bartaraf etishning zamonaviy usullari tahlil qilingan. Bundan tashqari zamonaviy tendensiyalardan kelib chiqib sun'iy intellekt va QR-kod texnologiyalarini joriy etish masalalari tahlil qilingan holda taklif va tavsiyalar ishlab chiqilgan.*

Kalit so'zlar: *Yog'och materiallari, yong'in xavfsizligi, omborxona xavfsizligi, yong'inning oldini olish, yong'in signalizatsiyasi, yong'inni boshqarish tizimi, ventilyatsiya tizimi, yong'in o'chirish vositalari, favqulodda vaziyatlar, yong'in monitoringi, sun'iy intellekt texnologiyalari, QR-kod texnologiyasi, xavfsizlik tizimlari, yong'in statistikasi, sanoat xavfsizligi.*

KIRISH

Yong'in xavfini kamaytirish uchun omborxonada zamonaviy yong'inni boshqarish tizimi (YBHT) o'rnatilishi kerak. Bu tizimga avtomatik yong'in signalizatsiya qurilmalari, suv va boshqa yong'inga qarshi vositalar, shuningdek, yong'inni avtomatik ravishda aniqlash va o'chirish tizimlari kiradi. Ushbu tizimlar omborxonaning har bir burchagida yong'in xavfini aniqlashga yordam beradi va vaqtida choralar ko'rish imkoniyatini yaratadi.

Yog'och materiallari saqlash omborxonalarida yong'in xavfi juda yuqori bo'lib, bu omborlarda yong'in xavfsizligi tizimining muhim ahamiyatga ega ekanligini ta'kidlash kerak. Yog'och – tabiiy material bo'lib, oson yonuvchanligi tufayli yong'inlarni keltirib chiqarishi mumkin. Shuning uchun, ushbu turdagi omborlarda yong'inlarni oldini olish uchun bir qator chora-tadbirlar qo'llanilishi zarur. Quyida yog'och materiallari saqlash omborxonalarida yong'inlarni oldini olishning samarali usullari keltirilgan:

Yong'inni oldini olish uchun ventilyatsiya tizimi. Yog'och materiallari tezda yonishi mumkin bo'lgani uchun, saqlash omborlarida havoning toza va etarli darajada oqib turishi muhim ahamiyatga ega. Ventilyatsiya tizimi yong'inning tarqalishining oldini olishda katta rol o'ynaydi. To'g'ri ishlov berilmagan ventilyatsiya tizimi havo namligini kamaytirishi, yog'ochning quruqlashishiga olib kelishi va yong'inni tezlashtirishi mumkin. Shuningdek, havodagi ko'plab yonuvchi moddalarni tashqariga chiqarish ham yong'in xavfini kamaytiradi.

Quyidagi 1-jadvalda yog'och materiallari saqlash omborxonalarida sodir bo'lgan yong'inlar bo'yicha 2021–2025-yillar bo'yicha statistik tahlilliy ma'lumotlari keltirilgan.

1-jadval

/r	Yil	Yong'inlar soni	Moddiy zarar (mlrd so'm)	Jarohatlang anlar	Halok bo'lganlar
.	2021	86	12.4	7	1
.	2022	93	14.1	9	2
.	2023	88	13.6	6	1
.	2024	104	18.2	11	2
.	2025	97	16.5	8	1

Omborda xavfli materiallarni saqlashga cheklovlar qo'yish. Yog'och materiallarini boshqa yong'in xavfini oshiruvchi moddalar bilan birga saqlashdan qochish lozim. Xususan, portlovchi va yonuvchi moddalar, kimyoviy suyuqliklar yoki gazlar bilan birga saqlanmasligi kerak. Ularni alohida va xavfsiz joylarda saqlash zarur. Shuningdek, yog'och materiallarining saqlanishi uchun alohida qism va maydonlar ajratilishi kerak.

Yong'in xavfsizligi bo'yicha xodimlarni o'qitish. Omborda ishlayotgan xodimlarni yong'in xavfsizligi bo'yicha muntazam ravishda o'qitish, ularni tezkor chora-tadbirlar ko'rishga tayyorlash muhimdir. Har bir xodimning yong'inni boshqarish va yong'inni oldini olish uchun zarur bo'lgan vositalar va usullarni bilishi kerak. Bundan tashqari, yong'inni o'chirish usullari va xavfsiz chiqish yo'llari haqida ma'lumotlar taqdim etilishi zarur.

Yong'inni o'chirish vositalarini o'rnatish. Omborxonada yong'in o'chirish vositalarining, masalan, yong'in o'chiruvchi asboblar, suv tizimi, qum va yong'inga qarshi kimyoviy moddalar mavjudligi juda muhimdir. Bu vositalar tezkor ravishda yong'inni o'chirishga yordam beradi. Har bir xodim ushbu vositalar bilan ishlashni bilishi kerak. Shuningdek, omborxonada to'g'ri va yetarlicha yong'in o'chirish uskunalarining mavjudligi talab etiladi.

Omborxonadagi materiallarning joylashuvi. Yog'och materiallarini saqlashda ularning joylashuvi juda muhim ahamiyatga ega. Materiallar orasida etarli masofa bo'lishi kerak, shunda havo erkin aylanib, yong'in tarqalishining oldi olinadi. Materiallar ham yuqoriga qarab tartib bilan saqlanishi zarur. Bu, o'z navbatida, yong'inning yuqori darajada tarqalishining oldini olishga yordam beradi.

Doimiy monitoring va inspeksiya. Omborda yong'in xavfsizligi bo'yicha doimiy monitoring va inspeksiya tizimi yo'lga qo'yilishi kerak. Bu tizim yordamida yong'in xavfini keltirib chiqaradigan omillar, masalan, qurilmalar ishlashidagi nuqsonlar, ventilyatsiya tizimining nosozliklari yoki boshqa muammolar aniqlanishi mumkin. Inspeksiya va monitoring tizimi yordamida bu muammolarni tezkor hal qilish imkoniyati tug'iladi.

Xulosa. Yog'och materiallari saqlash omborxonalarida yong'inlarni oldini olish uchun zamonaviy texnologiyalar va xavfsizlik choralari samarali tarzda qo'llanilishi zarur. Yong'inni boshqarish tizimlari, havalandirish, xavfli materiallar bilan ishlash, o'qitish va nazorat kabi usullarni amalga oshirish yong'in xavfini sezilarli darajada kamaytiradi. Shuningdek, xavfsiz va samarali yong'inni oldini olish tizimi saqlash joyining ishlab chiqarish samaradorligini oshirishga ham yordam beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2025-yil 20-oktabrdagi "Aholi va hududlarni favqulodda vaziyatlardan ishonchli muhofaza qilish sohasini sifat jihatdan yangi bosqichga ko'tarish to'g'risida" PF-185-sonli Farmoni.

2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2025-yil 20-oktabrdagi "Favqulodda vaziyatlar organlari faoliyatini yanada takomillashtirishga doir tashkiliy chora-tadbirlar to'g'risida" PQ-310-sonli qarori.

3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2025-yil 20-oktabrdagi "Favqulodda vaziyatlardan muhofaza qilish hamda ilmiy va innovatsion faoliyatni rivojlantirish chora-tadbirlar to'g'risida" PQ-311-sonli qarori.

4. O'zbekiston Respublikasi Favqulodda vaziyatlar vazirining 2025-yil 25-oktabr kungi "Favqulodda vaziyatlar organlari faoliyatini yanada takomillashtirishga oid normativ-huquqiy hujjatlarni ishlab chiqish va amaliyotga tatbiq etish chora-tadbirlari to'g'risida" gi 196-sonli buyrug'i.

5. O'zbekiston Respublikasi Favqulodda vaziyatlar vazirining 2025-yil 25-oktabr kungi "Favqulodda vaziyatlar organlari faoliyatini yanada takomillashtirishga doir tashkiliy chora-tadbirlarining ijrosini ta'minlash to'g'risida" gi 197-sonli buyrug'i.

6. O'zbekiston Respublikasi Favqulodda vaziyatlar vazirining 2025-yil 25-oktabr kungi "Favqulodda vaziyatlardan muhofaza qilish sohasini raqamlashtirish hamda ilmiy va innovatsion faoliyatni rivojlantirish chora-tadbirlarining ijrosini ta'minlash to'g'risida" gi 198-sonli buyrug'i.

7. SHNQ 1.03.01-16 "Korxonalar, binolar va inshootlarni kapital qurilish uchun loyiha-smeta hujjatlarini tarkibi, ularni ishlab chiqish, kelishish va tasdiqlash tartibi".

8. SHNQ 2.01.02-04 "Binolar va inshootlarning yong'in xavfsizligi".